

Ibragimov Oybek Ulug'bek o'g'li

Technology menejment and communication instituti

“Central registration” bo‘limi bosh mutaxassisi

oybek.06@mail.ru

Annotatsiya: Mazkur maqolada millatlararo totuvlikni ta'minlashda madaniyatning o'рни va ahamiyati tahlil qilinadi. Madaniyat insonlarning urf-odatları, qadriyatları, til va san'at orqali bir-birlarini tushunishlari va hurmat qilishlarida muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Maqolada tarixiy misollar va zamonaviy tajribalar asosida madaniyatlararo muloqot va madaniy diplomatiyaning millatlararo totuvlikni saqlashga bo'lgan ta'siri ko'rib chiqiladi. Shuningdek, madaniy xilma-xillikning jamiyatdagi ijtimoiy barqarorlik va tinchlikka qanday hissa qo'shishi haqida batafsil tahlil qilinadi. Millatlararo totuvlikni mustahkamlashda madaniyatni boyitish va qadrlashning zaruriyati asosiy e'tiborda turadi.

Kalit so'zlar: Millatlararo totuvlik, madaniyat, madaniyatlararo muloqot, madaniy xilma-xillik, madaniy diplomatiya, globallashuv, ijtimoiy barqarorlik, milliy qadriyatlar, tinchlik, tarixiy misollar.

Annotation: This article analyzes the role and importance of culture in ensuring interethnic harmony. Culture plays a significant role in helping people understand and respect each other through customs, values, language, and art. The article examines the impact of intercultural communication and cultural diplomacy on maintaining interethnic harmony through historical examples and contemporary experiences. Additionally, the contribution of cultural diversity to social stability and peace within societies is thoroughly discussed. The necessity of valuing and enriching culture in strengthening interethnic harmony is highlighted as a key focus.

Ta'limning zamonaviy transformatsiyasi

Keywords: *Interethnic harmony, culture, intercultural communication, cultural diversity, cultural diplomacy, globalization, social stability, national values, peace, historical examples.*

Zamonaviy dunyoda millatlararo totuvlik muhim ijtimoiy maqsadlardan biri hisoblanadi. Jamiyatlar tobora ko'p millatli va ko'p madaniyatli tus olayotgan bir davrda, turli millat va madaniyat vakillari o'rtasidagi o'zaro hurmat, hamkorlik va totuvlikni ta'minlash masalasi dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Millatlararo totuvlikni ta'minlashda madaniyatning roli katta bo'lib, u jamiyatlarda bir-birini tushunish, hurmat qilish va qo'llab-quvvatlash kabi omillarning shakllanishiga asos bo'ladi. Ushbu maqolada madaniyatning millatlararo totuvlikka bo'lgan ta'siri, tarixiy misollar va zamonaviy jamiyatdagi ahamiyati haqida batafsil yoritiladi.

Madaniyat tushunchasi va uning totuvlikka ta'siri

Madaniyat insoniyatning ma'naviy va moddiy hayoti, qadriyatlari, urf-odatlarini, til, san'at va tarixiy tajribalarining yig'indisidir. Madaniyat odamlar o'rtasida o'zaro muloqotning asosiy vositasi bo'lib, u millat, xalq yoki guruhning o'ziga xosligini belgilaydi. Shu sababli, madaniyat millatlararo totuvlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.[1]

Madaniyatning totuvlikka ta'sirini tahlil qilishda uning quyidagi jihatlarini e'tiborga olish lozim:

Qadriyatlar: Har bir millatning madaniy qadriyatlari ularning bir-biriga bo'lgan munosabatini belgilaydi. Agar bu qadriyatlar bir-birini hurmat qilish, inson huquqlari va tenglik kabi tushunchalarga asoslangan bo'lsa, jamiyatda millatlararo totuvlikka erishish osonlashadi.

Til va muloqot: Madaniyatning ajralmas qismi bo'lgan til odamlar o'rtasida muloqot o'rnatish va totuvlikni ta'minlashda muhim vositadir. Turli millat vakillari o'rtasidagi til to'siqlari muloqotni qiyinlashtirishi mumkin, ammo ko'p tillilikni rivojlantirish va o'zaro muloqot madaniyatini targ'ib qilish bu to'siqlarni yengib o'tishga yordam beradi.[2]

San'at va ijodkorlik: Musiqa, teatr, rassomlik kabi san'at turlari turli madaniyatlarni birlashtiradigan kuchga ega. San'at orqali xalqlar bir-birini yaxshi tushunib, madaniy o'ziga xosliklarni qadrlashni o'rganadilar.

Tarixiy misollar

Tarix davomida madaniyat millatlararo totuvlikni ta'minlashda ko'plab muhim rollarni o'ynagan. Misol tariqasida, qadimgi Buyuk Ipak Yo'li bo'ylab turli madaniyatlar va millatlar o'rtasida bo'lgan savdo-sotiq va madaniy almashinuvni ko'rsatish mumkin. Ipak Yo'li xalqlar o'rtasida faqatgina iqtisodiy aloqalarni emas, balki madaniy o'zaro ta'sirni ham mustahkamlagan, bu esa madaniyatlararo hamkorlik va totuvlikni ta'minlagan.

Yana bir misol sifatida Usmoniylar imperiyasini keltirish mumkin. Bu imperiyada turli millat va din vakillari birgalikda yashab, o'z madaniyatlarini saqlab qolganlar.[3] Usmoniylar hukmronligi davrida turli millat vakillari o'rtasida madaniyatlararo totuvlik siyosati yuritilib, ularning o'ziga xosligini saqlashga e'tibor qaratilgan. Bu esa totuvlikni mustahkamlashga xizmat qilgan.

Madaniy xilma-xillik va totuvlik

Madaniy xilma-xillik jamiyatning boyligi sifatida qabul qilinsa, millatlararo totuvlik yanada mustahkamlanadi. Turli madaniy an'ana va urf-odatlarini qabul qilish va qadrlash orqali jamiyatda o'zaro hurmat va bag'rikenglik muhitini shakllantirish mumkin. Madaniy xilma-xillik jamiyatda farqlarning mavjudligini tan olish va ular bilan totuvlikda yashashni o'rgatadi.

Biroq, madaniy xilma-xillikni noto'g'ri tushunish yoki undan qo'rqish millatlararo ziddiyatlarga olib kelishi mumkin.[4] Shu sababli, madaniy xilma-xillikni tushunish va uni jamiyatning muhim boyligi sifatida ko'rish madaniyatlararo totuvlikka erishishning asosiy shartlaridan biridir.

Madaniy diplomatiya va global totuvlik

Zamonaviy dunyoda madaniyatlararo totuvlikni ta'minlashda madaniy diplomatiya muhim rol o'ynamoqda. Davlatlar o'rtasidagi diplomatik munosabatlarni faqat siyosiy va iqtisodiy manfaatlarga asoslangan holda rivojlantirish yetarli emas. Ular madaniyatlararo tushunishni ham

mustahkamlashlari zarur. Madaniyatlararo diplomatiya, jumladan, madaniy almashuv dasturlari, san'at festivallari va xalqaro madaniy forumlar xalqlar o'rtasidagi o'zaro totuvlik va hamkorlikni ta'minlashga xizmat qiladi.

Shu bilan birga, UNESCO kabi xalqaro tashkilotlar madaniy merosni saqlash va himoya qilish orqali millatlararo totuvlikka hissa qo'shadi. Madaniy yodgorliklarni saqlash, ular atrofida madaniy tadbirlar uyushtirish millatlararo hamjihatlikni kuchaytiradi.

Millatlararo totuvlik zamonaviy jamiyatlar oldidagi muhim maqsadlar qatoriga kiradi, va bu totuvlikning asosiy omillardan biri madaniyat hisoblanadi. Madaniyat insoniyatning tarixiy tajribasi, ma'naviy qadriyatlari va ijtimoiy me'yorlarining yig'indisi sifatida insonlar o'rtasidagi munosabatlarni shakllantiradi. Millatlararo totuvlikni ta'minlash uchun jamiyatdagi turli millat va madaniyat vakillarining bir-biriga nisbatan hurmat va bag'rikenglik bilan qarashi zarur.

Madaniyatlararo muloqot va madaniy diplomatiya millatlararo totuvlikni saqlashning muhim vositalari hisoblanadi. Xalqaro madaniy almashuvlar, san'at tadbirlari va xalqaro forumlar xalqlar o'rtasidagi madaniy yaqinlikni oshiradi, ziddiyatlarni yumshatadi. YUNESCO kabi xalqaro tashkilotlarning madaniy merosni saqlashdagi roli ham millatlararo totuvlikka katta hissa qo'shadi. [5] Madaniyatlararo tushunishni targ'ib qilish orqali davlatlar o'rtasidagi munosabatlarni faqat siyosiy yoki iqtisodiy nuqtai nazardan emas, balki madaniy hamkorlik orqali ham mustahkamlash mumkin.

Tarixiy tajribalardan ko'rinib turibdiki, madaniyatning rolini inobatga olgan jamiyatlar va davlatlar millatlararo totuvlikni saqlashda ko'proq muvaffaqiyatga erishgan. Buyuk ipak yo'li va Usmoniylar imperiyasi misollarida ko'rganimizdek, madaniy xilma-xillikni hurmat qilish, madaniyatlararo muloqotni rivojlantirish xalqlar o'rtasida tinchlik va hamkorlikni mustahkamlagan.

Madaniyatning millatlararo totuvlikka ta'siri faqat tarixiy jarayonlarda emas, balki zamonaviy jamiyatlarda ham dolzarbdir. Turli millat vakillari bir joyda yashayotgan ko'p millatli davlatlar, xususan, jadal globallashayotgan dunyoda

milliy farqlar va madaniy xilma-xillikni saqlab qolish bilan birga, ularni qabul qilish va hurmat qilishning ahamiyati ortib bormoqda. Madaniy xilma-xillikni qadrlı boylik sifatida qabul qilish va uni saqlash orqali jamiyatlar yanada barqaror va totuv bo'ladı.

Xulosa qilib aytganda, madaniyat millatlararo totuvlikni ta'minlashda asosiy kuchlardan biridir. Madaniy qadriyatlar, san'at, tillar va urf-odatlar turli millat va xalq vakillarining bir-biriga bo'lgan munosabatini belgilaydi. Madaniyatlararo totuvlik, o'z navbatida, jamiyatning barqarorligi va rivojlanishiga xizmat qiladi. Shu sababli, madaniyatning ijobiy ta'sirini oshirish va uni jamiyatda totuvlikni mustahkamlash vositasi sifatida qo'llash zamonaviy dunyoning dolzarb masalasidir.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Huntington, S. P. (1996). *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order*. New York: Simon & Schuster.
2. Geertz, C. (1973). *The Interpretation of Cultures: Selected Essays*. New York: Basic Books.
3. UNESCO (2005). *Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions*. Paris: UNESCO Publishing.
4. Appadurai, A. (1996). *Modernity at Large: Cultural Dimensions of Globalization*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
5. Said, E. W. (1978). *Orientalism*. New York: Pantheon Books.
6. Anderson, B. (1983). *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. London: Verso.
7. Hall, S. (1992). *Cultural Studies and Its Theoretical Legacies*. In L. Grossberg, C. Nelson, & P. Treichler (Eds.), *Cultural Studies* (pp. 277-294). New York: Routledge.
8. Giddens, A. (1991). *Modernity and Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age*. Cambridge: Polity Press.
9. Bhabha, H. K. (1994). *The Location of Culture*. London: Routledge.

10. Taylor, C. (1994). Multiculturalism: Examining the Politics of Recognition.
Princeton: Princeton University Press.